

Samenwerken met ketenpartners bij mensen met een licht verstandelijke beperking en schulden

hoe kan dat het beste?

Author(s)

van Dam, R. (Rosine); van Geuns, R.C.

Publication date

2021

Document Version

Final published version

Published in

Schuldsanering

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Dam, R., & van Geuns, R. C. (2021). Samenwerken met ketenpartners bij mensen met een licht verstandelijke beperking en schulden: hoe kan dat het beste? *Schuldsanering*, 2021(4), 12-13.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

R. (Rosine) van Dam, MSc (links)

Onderzoeker, lectoraat Armoede Interventies, Hogeschool van Amsterdam.

Dr. R. (Roeland) van Geuns (rechts)

Lector Armoede Interventies, Hogeschool van Amsterdam.

Samenwerken met ketenpartners bij mensen met een licht verstandelijke beperking en schulden: hoe kan dat het beste?

Wat is essentieel in de samenwerking tussen schuldhulpverleners en ketenpartners in de begeleiding van mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB)? Dit artikel gaat in op deze vraag. Om eerst wat meer context te geven wordt ter introductie ingegaan op wat een LVb is en hoe groot deze groep is. Daarna worden concrete tips gegeven over de samenwerking voor als cliënten gediagnostiseerd zijn met een LVb.

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor mensen met een LVb. Dit komt doordat de maatschappij steeds complexer en veeleisender wordt en mensen met een LVb vaak moeite hebben om in deze maatschappij mee te kunnen komen (MEE Zuid-Holland Noord, 2015). In die context heeft deze groep vaak behoefte aan langdurige (financiële) ondersteuning om zich te kunnen redden. De huidige definitie van een LVb gaat uit van drie criteria: 1) iemand heeft een IQ onder de 85, 2) er is sprake van verminderd adaptief functioneren in conceptuele, sociale en praktische zin en 3) de beperkingen in het functioneren zijn nadrukkelijk al tot uiting gekomen voor het achttiende levensjaar (Schalock et al., 2010; Moonen, 2017). Een LVb werkt bij iedereen anders uit en daarmee ook de mogelijkheid op schulden en armoede (Van Dam, Jungmann, Van Geuns & Den Hartogh, 2018). De ene persoon met een LVb heeft bijvoorbeeld moeite met het bijhouden van financiën, reizen met het openbaar vervoer en het goed functioneren op de werkvloer, maar heeft hele goede relaties met familie en vrienden terwijl dat bij de ander juist andersom is (ibid.).

Professionals die mensen met een LVb begeleiden denken dat schulden zeer regelmatig voorkomen (Van Dam et al., 2018; Jungmann, Kaal, Den Hartogh, & Fermin, 2018). Als de landelijke cijfers over de prevalentie van LVb worden aangehouden dan hebben ongeveer 3 op de 20 cliënten van de schuldhulpverlening een LVb (Van Dam et al., 2018). Als de extra kwetsbaarheid van veel mensen met een LVb wordt betrokken in een voorzichti-

ge schatting dan mag aangenomen worden dat mensen met een LVb misschien wel minimaal een kwart innemen van de cliëntpopulatie van schuldhulpverlening (Van Dam, Jungmann, Van Geuns, & Den Hartogh, 2018). Het gaat vaak om mensen met een LVb die niet gediagnostiseerd zijn en daarbij is een diagnose ook niet altijd nodig, maar is het van belang om rekening te houden met het feit dat minimaal een kwart van de cliënten waarschijnlijk niet in staat is alle handelingen te verrichten en te begrijpen die nodig zijn om financiën en administratie op orde te houden. Daarom zou eigenlijk iedereen benaderd moeten worden vanuit de wetenschap dat de wereld van geld en financiën voor veel mensen sowieso veel te ingewikkeld is.

“De keten informeren over wat een schuldhulpverlener doet is van essentieel belang voor een goede samenwerking”

Afstemming met ketenpartners

Vaak hebben mensen met een LVb in hun leven al veel verschillende hulpverleners gezien en kunnen zij daarom redelijk wantrouwend zijn richting (nieuwe) hulpverleners (Van Dam et al., 2018). Daarom is afstemming tussen hulpverleners onderling zeer belangrijk. Het vraagt nadrukkelijk om een goede samenwerking vanuit schuldhulpverleners met ketenpartners om deze cliënten

met een gediagnostiseerde LVB effectief te begeleiden. Zaken die onder meer van belang zijn:

- Informeer en investeer in relaties met ketenpartners (Van Dam et al., 2018): Leg ketenpartners die begeleiding bieden aan mensen met een LVB expliciet uit hoe de aanpak van de schulden plaatsvindt zodat zij extra uitleg en duiding kunnen geven aan de cliënt. Vaak is het voor persoonlijk begeleiders van mensen met een LVB niet geheel duidelijk wat een schuldhulpverlener of bewindvoerder doet of ze zijn niet goed op de hoogte van wat beschermingsbewind, de Wsnp of het minnelijk traject inhoudt. Investeer daarbij ook in relaties met ketenpartners: bijvoorbeeld maatschappelijk werk, Participatiewet -afdelingen en organisaties die specifiek mensen met een LVB ondersteunen, zoals MEE en Pameijer, zodat er een goede samenwerking ontstaat om de beste ondersteuning te bieden (Van Dam, Jungmann, Van Geuns, & Den Hartogh, 2018).
- Breng overige hulpverlening in kaart (Van Dam et al., 2018): Vaak hebben mensen met een LVB al veel hulpverlening (gehad). Breng daarom in kaart welke hulpverlening er allemaal actief is. Iemand met een LVB vergeet vaak te vertellen welke hulp hij of zij al ontvangt of is zich hier niet bewust van.
- Onderling afstemmen (Van Dam et al., 2018): Stem daarnaast zoveel mogelijk met ketenpartners af wie wat doet en zorg voor een eenduidige aanpak en vraag. Goede communicatie is erg belangrijk en het kan veel frustratie schelen tussen de cliënt en de professional(s) als alle neuzen dezelfde richting opstaan. Kijk goed wat de taakverdeling is. Het organiseren van integrale sessies met verschillende hulpverleners kan hierbij helpen. Tijdens deze sessies kunnen hulpverleners meer begrip voor elkaar krijgen en proberen om de begeleiding op één lijn te krijgen.
- Win informatie in bij gespecialiseerde organisaties: Vaak geven schuldhulpverleners aan dat hun kennis over een LVB te beperkt is voor een effectieve omgang (Jungmann, Kaal, Den Hartogh, & Fermin, 2018). Daarom is het van essentieel belang om informatie bij gespecialiseerde organisaties, zoals MEE, in te winnen hoe deze groep het beste wordt begeleid.
- Voorzie in één contactpersoon (Van Dam et al., 2018): Zorg voor één contactpersoon met wie mensen met een LVB en hun persoonlijk begeleider op ieder moment even contact kunnen leggen. Dit is zeer belangrijk, bijvoorbeeld als mensen met een LVB in de stress en/of paniek raken, vanwege een onverwachte rekening of een deurwaarder die langskomt (Van Dam, Jungmann, Van Geuns, & Den Hartogh, 2018).
- Doorverwijzen bij sterk vermoeden LVB (Van Dam et

al., 2018): Als er een vermoeden is van een LVB, is het van belang om te kijken of diagnostisch onderzoek mogelijk is en/of het toe leiden van de cliënt naar flankerende hulp, zoals MEE. De uitslag van een dergelijk onderzoek geeft vaak handvatten om te bepalen wat de cliënt wel en niet kan, wat de professional kan verwachten van de cliënt en welke extra ondersteuning eventueel nodig is.

- Warme overdracht (Van Dam et al., 2018): Als het mogelijk is, is het beter om een 'warme overdracht' te doen aan een instantie/ketenpartner, dan is de kans veel groter dat iemand met een LVB daar 'aankomt'. Vraag hiervoor altijd toestemming aan de cliënt. Als dit niet mogelijk is, kan een andere handeling die de drempel verlaagt helpen, zoals de afspraak bij de andere instantie maken samen met de cliënt.

Overweging

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor de ontregelde werking van een LVB bij de aanpak van schulden (Van Dam, Jungmann, Van Geuns, & Den Hartogh, 2018). Daarom is de toenemende urgentie voor een goede keten-aanpak rondom mensen met een LVB en schuldenproblematiek van groot belang. De laatste jaren werken steeds meer organisaties samen om deze groep te helpen. Dit is van essentieel belang om ervoor te zorgen dat mensen met een LVB mee kunnen blijven doen in de samenleving.

Literatuurlijst

- Jungmann, N., Kaal, H. Den Hartogh, V., & Fermin, B. (2018). *LVB, Schulden en Werk. Verkenning van de ondersteuningsbehoefte van mensen met een LVB bij de aanpak van financiële problemen ter bevordering van hun arbeidsmarktparticipatie*. Utrecht/Leiden: Hogeschool Utrecht/Hogeschool Leiden, MEE Zuid-Holland Noord. (2015). *LVB-ers die uit balans zijn. Hoe herken je ze, hoe ga je ermee om? Sociaal-emotioneel functioneren bij mensen met een licht verstandelijke beperking*. Delft: MEE Zuid-Holland Noord.
- Moonen, X.M.H. (2017). *(H)erkennen en waarderen. Over het (h)erkennen van de noden, mensen met licht verstandelijke beperkingen en het bieden van passende ondersteuning (oratie)*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Schalock, R.L., Borthwick-Duffy, S.A., Bradley, V.J., Buntinx, W.H.E., Coulter, D.L., Craig, E.M., ... & Yeager, M.H. (2010). *Intellectual disability: Definition, classification, and systems of supports*. Washington, DC: American Association on Intellectual and Developmental Disabilities.
- American Psychiatric Association. (2013). *Desk reference to the diagnostic criteria from DSM-5*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Van Dam, R., Desain, L., Georg, K., Kruithof, M., & Van Geuns, R. (2018). *LVB en schulden, signalen en passende begeleiding. Achtergrondinformatie voor schuldhulpverleners*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.
- Van Dam, R., Jungmann, N., Van Geuns, R., & den Hartogh, V. (2018). *Mensen met een Licht Verstandelijke Beperking en schulden: herkennen en begeleiden. Onderzoeken naar schuldenproblematiek en LVB*. *Schuldsanering* 2018/04, p. 19–22.